

handelnden Werkes COLEBR. Misc. Ess. I, 101, N. 1.

नीतिमत् (von नीति) adj. *der sich zu benehmen versteht, die Regeln des klugen Benehmens kennt* MBH. 1, 4362. 4789. 4, 906. 5, 2286. HARIV. 14486. R. 1, 1, 11. 6, 3. R. GORR. 2, 107, 20. **नीतिमत्तर** HARIV. 14440.

नीतिरत्न (नी + रत्न) n. *die Perle der Ethik*, Titel einer dem Vararukī zugeschriebenen Sammlung von Sprüchen, HAE. Anth. 302. fg.

नीतिवाक्यामृत n. *der Nektar (अमृत) der Worte (वाक्य) über kluges Benehmen (नीति)*, Titel eines Werkes MALLIN. zu KIR. 1, 2, 4, 26.

नीतिविद्या (नी + वि) f. *die Kenntniss —, die Wissenschaft vom klugen Benehmen* (insbes. der Regierenden) HIT. Pr. 2, 7, 21.

नीतिशास्त्र (नी + शा) n. *die Lehre vom richtigen und klugen Benehmen* (insbes. der Regierenden) MBH. 1, 5567. 3754. 6087. भार्गवो नीतिशास्त्रं तु जगद् 12, 7662. PĀṆĀT. 3, 2. 13, 6. HIT. Pr. 40. MADHUS. in Ind. St. 1, 22, 7. पञ्चतन्त्रक^o PĀṆĀT. ed. orn. 2, 18. 20.

नीतिसंकलन (नी + सं) n. *Sammlung der Regeln über kluges Benehmen*, Titel eines neueren Sammelwerkes GILD. Bibl. 298.

नीतिसार (नी + सार) m. n. *die Quintessenz vom klugen Benehmen* (insbes. der Regierenden), *der Ethik*: कामन्दकीय^o m. herausgegeben in der Bibl. Ind. Ein dem Ghaṭākarpāra zugeschriebenes नीतिसार n. abgedruckt in HAE. Anth. 304. fgg.

नीथ (von नी) UNĀDIS. 2, 2 (parox.). 1) m. a) *Führung* UGĒVAL. Führer Schol. zu UN. 2, 2. — b) N. pr. eines Mannes MBH. 3, 10277. — 2) f. नीथा nach Sij. *Weg*; genauer wohl *Schlich*, ars: प्रति यत्स्या नीथा-दर्शि दस्यो: RV. 1, 104, 5. In den folgenden adj. Zusammensetzungen braucht nicht nothwendig die fem.-Form zu Grunde zu liegen: शत^o *der hundert Schliche*, *Listen hat*: सकृन्वेताः शतनीथं ऋषी RV. 1, 100, 12. 10, 69, 7. जयावेदत्रं शतनीथमजिम् 1, 179, 3. सकृन्^o von Indra 3, 60, 7. *der tausend Durchschlüpfe*, *Auswege hat*: सकृन्पीथः शतधार् इन्द्रः 9, 85, 4. °थः पद्वीः कवीनाम् (hier zugleich mit Anklang an die Bed. des neutr.) 96, 13. — 3) n. a) oxyt. (musikalische oder metrische) *Weise*, *Lied*: एता विश्वा विडुषे तुभ्यं नीथान्यथे निण्या वधंसि (अशसिष्म) RV. 4, 3, 16. उक्त्य उक्त्ये, नीथे नीथे 7, 26, 2. बर्हस्प नीथा वि पृषो-श्च मन्महे 10, 92, 3. सोमो विश्वविनीथानि नेषदृक्स्पतिरुक्थामदानि शंसिषत् AIT. Br. 2, 33. — b) *Wasser* UNĀDIS. in SAMKSHIPTAS. ÇKDR. — Vgl. दीर्घः, देवः, पुरुः, वसुः, सुः.

नीथार्विद् (नीथ + विद्) adj. *der Weisen kundig*: जरीतारः RV. 3, 12, 5. नीथ्य (von नी) s. ग्रामणीथ्य.

नीध n. 1) *Dachrand* AK. 2, 2, 14. H. an. 2, 434. — 2) *Wald*. — 3) *Radfelge*. — 4) *der Mond* (masc.). — 5) *das Sternbild Revati* H. an. — Vgl. नीत्र.

नीनार्ह (von नह् mit नि) m. *Gurt* oder desgl. AV. 19, 57, 4.

नीर्य (1. नि + र्य) UNĀDIS. 3, 23. P. 6, 3, 97, Sch. 1) adj. *tieftiegend*: अतिधाने नीपतम् KĀṬH. 27, 8. 23, 1. — 2) m. a) *Fuss eines Berges* MAHON. zu VS. 16, 17. (प्रतीपं स्रवतीभ्य उनीपं स्यावराभ्यः bergan ÇĀṆKH. GRHJ. 4, 14). — b) N. eines Baumes, *Nauclea Cadamba* (कदम्ब) ROXB. AK. 2, 4, 22. H. 1138. MED. p. 8. = धाराकदम्बक TRIK. 2, 4, 21. = धाराकदम्ब HĀR. 177. = धूलीकदम्ब VIÇVA bei UGĒVAL. zu UNĀDIS. 3, 23. = बन्धूक Izora Bandhuca ROXB. und नीलशोक eine Art Açoka

MED. VIÇVA a. a. O. (wo बन्धुले st. वेधुनि zu lesen ist). — MBH. 1, 7584. 3, 11569. R. 2, 94, 9 (103, 9 GORR.). 3, 79, 38. 5, 9, 7. SUÇR. 2, 36, 18. सम-द्वो नीपः प्रदीपायते MRĀKH. 83, 6. RAGH. 19, 37. VIKR. 64, 12. MEGH. 21. VARĀH. BRH. S. 53, 103. 121. 80 (79), 6. neben कदम्ब MBH. 3, 935. SUÇR. 1, 22, 19. BHĀG. P. 4, 6, 15. 8, 2, 16. n. *die Frucht* SUÇR. 1, 211, 2. — c) pl. N. pr. eines fürstlichen Geschlechts, das auf einen Nīpa, Sohn Pāra's zurückgeführt wird: शतं मत्स्या नृपतयः शतं नीपाः शतं कृपाः MBH. 2. 333. 1804. 1844. 5, 2729. 13, 2126. HARIV. 1060. fgg. 1072. RAGH. 6, 46. VARĀH. BRH. S. 14, 2. VP. 452. BHĀG. P. 9, 21, 24. Nīpa ein Sohn Kṛtin's und Vater Ugrājudha's 29.

नीपराज (नीप + राज) *die Frucht (!) des Nīpa* NIGH. Pr.

नीपातिथि (नीप + अतिथि) m. N. pr. eines Nachkommen des Kaṇva und Liedverfassers von RV. 8, 34. Ind. St. 3, 222. VĀLAKH. 1, 9. 3, 1.

नीप्य (von नीप) adj. *in der Tiefe —, im Grunde befindlich* VS. 16, 37.

नीर UNĀDIS. 2, 13. 1) n. SIDDH. K. 249, b, 2. a) *Wasser* NAIGH. 1, 12. AK. 1, 2, 3, 4. TRIK. 1, 2, 10. H. 1069. HALĀJ. 3, 26. MBH. 3, 10078. SPR. 294. 661. KĀT. 7. RĀGA-TAR. 3, 389. 4, 250. Gīt. 1, 9. 12, 29. BHĀG. P. 5. 24, 10. BĀLAB. 46. GAUPAR. zu SĀMKEHJAK. 9. °पतत्रिन् RAGH. 9, 30. *Soft* UNĀDIS. im ÇKDR. — b) Verwechslung mit नीड, नीळ NAIGH. 3, 4, v. 1. — 2) m. N. pr. eines Fürsten Verz. d. Oxf. H. 148, a, 7. — Vgl. ली-रनीर, सदानीर.

नीरक्त (निस् + रक्त) adj. *farblos* P. 8, 3, 14, Sch.

नीरङ्ग (निस् + रङ्ग) neben सरङ्ग Z. d. d. m. G. 14, 569, 16.

1. **नीरञ्ज** (नीर + ञ्ज) *im Wasser entstehend u. s. w.* 1) m. *Otter* (उग्र) ÇANDAR. im ÇKDR. — 2) m. n. *Wasserrose* TRIK. 3, 3, 85. H. an. 3, 146. MED. 6. 24 (nach den Lexicogr. nur u.). सर्वे ववृधुरत्पेन कालेनाप्स्विव नीरञ्जाः MBH. 1, 4865. नीलनीरञ्जोत्तमलोचना KATHĀS. 4, 6. BHĀG. P. 5. 24, 10. PRAB. 93, 15. 117, 18. — 3) m. *eine best. Grasart* (उशीरी) RĀGĀN. im ÇKDR. — 4) n. *eine Art Costus* (कुष्ठ) TRIK. H. an. MED. SUÇR. 2. 152, 8. — 5) n. *Perle* RĀGĀN. im ÇKDR.

2. **नीरञ्ज** = नीरञ्जस् adj. 1) *staublos* MBH. 13, 3822. AÇONĀVAD. 7. — 2) *leidenschaftslos*, neben विरञ्ज als Beiw. ÇIVA'S MBH. 13, 1261.

नीरञ्जन Verz. d. Oxf. H. 31, a, 23 fehlerhaft für नीरञ्जन.

नीरञ्जस् (निस् + रञ्जस्) adj. 1) *staublos*: देश R. GORR. 2, 87, 21. तरिनी ÇATH. 1, 51. — 2) *leidenschaftslos*: सर्वे तपसा नीरञ्जस्तमाः R. 4, 44, 41. — Nach ÇKDR. und WILS. auch *blüthenstaublos* und *nicht menstruiend*.

नीरञ्जस्क (wie eben) adj. f. 1) *staublos* MBH. 9, 1175. HARIV. 2414. R. GORR. 2, 116, 16. 4, 44, 86. MĀRK. P. 1, 10, 8, 204. 38, 13. वापु von keinem Staube begleitet R. 1, 24, 4 (25, 4 GORR.). — 2) *wo es keine Leidenschaft giebt* (nach dem Schol. rein): नीरञ्जस्के सदानन्दे पदे चाहं निवेशितः PRAB. 117, 18, v. 1.

नीरञ्जस्तमसा (निस् + रञ्जस् + तमस् f. Freisein von Leidenschaft und Finsterniss JĀGĀ. 3, 159.

नीरञ्जात (नीर + जात) adj. *aus dem Wasser entstanden*, Beiw. des Mondes: (अन्नं वापि प्रभवति पानीयात् नीरञ्जातेन हि विना न किञ्चित्संप्रवर्तते । नीरञ्जातश्च भगवान्सोमो यद्वृणोष्यः ॥ MBH. 13, 3386.

नीरञ्जीकर (नीरञ्जस् + 1. कर्) *staublos machen, vom Staube befreien*: